

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบัดวงนบพระธาตุ

The Development of Local Curriculum : Music and Ancient Remains in Lopburi : A Case of The Sacred Performance for Relics Worship

ปภาอร แก้วสว่าง

Papar-orn Kaewsawang

Article History

Receive: September 15, 2023

Revised: October 16, 2023

Accepted: October 18, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ทดลองใช้หลักสูตร ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ ความสามารถในการทำโครงงานสร้างสรรค์ และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 29 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ประเด็นสนทนากลุ่ม แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการทำโครงงาน แบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test แบบ Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้พัฒนาหลักสูตรที่เน้นความร่วมมือจากหน่วยงานสถาบันการศึกษา องค์กร และชุมชนโดยมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองลพบุรี นักศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้นำวิทยากรภายในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย ผู้เชี่ยวชาญประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนักศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม การลงมือปฏิบัติจริง การใช้แหล่งเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมและโบราณสถานเมืองลพบุรี เรียนรู้จากเจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 4 และผู้รู้ปราชญ์ชุมชนท้องถิ่นที่มาเป็นวิทยากรร่วมกับผู้วิจัย 4) ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรที่พัฒนาก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถจัดทำโครงงานสร้างสรรค์ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร นักศึกษาและผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการปรับปรุงหลักสูตรด้านระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหา

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร ; ดนตรีกับโบราณสถาน ; ดุริยบำบัดวง ; พระธาตุ ; หลักสูตรท้องถิ่น

ABSTRACT

The objectives of the research were to study basic data on curriculum development, to experiment a local curriculum, to evaluate and improve the curriculum in terms of the learning outcomes and the potential in conducting relevant creative coursework projects, and to study the attitudes of 29 undergraduate freshmen students in Music Education major in the first semester of academic year 2023 towards the curriculum. The instruments used in this research were the local curriculum, the questionnaire, the group interview topics, the learning achievement test, the potential assessment form on creative coursework projects, and a questionnaire on students' attitudes towards the curriculum. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and dependent sample t-test. The findings were as followed: 1) The result of the basic data study showed that the students and the involved people required the curriculum focusing on collaborations from educational institutes, organizations, and communities to create the local identity of Lopburi, and the local experts were required to take part in learning management. 2) The result of developing the curriculum found that the components of the current curriculum consisted of principles, objectives, structures, course descriptions, scopes of course content, learning periods, teaching guidelines, medias, evaluations, and 5 learning modules. The result of the experts evaluating found that the curriculum components were relevant and suitable for teaching. 3) The result of the curriculum experiment with students using the leaning activities such as group activities, action learning activities, using learning resources for cultural heritage and ancient sites in Lopburi, learning from the officials of the 4th Regional Office of Fine Arts Department and the local community scholars who were the lecturers with the researchers. 4) The result of the curriculum evaluation and improvement indicated that there was a significant difference at .05 level in learning about the contents in the developed curriculum. The students were able to conduct relevant creative coursework projects and also expressed positive attitudes. Both instructors and students suggested that the curriculum should be improved in terms of learning time periods to be flexible and suitable to the contents.

Keywords : Development Curriculum ; Music and Ancient Remains ; The Sacred Worship Performance ; Relics ; Local Curriculum

บทนำ

การนำทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) คือ ทุนที่สะสมอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล วัตถุสิ่งของ และที่อยู่ในรูปแบบของสถาบัน ซึ่งแต่ละบุคคลได้รับการหล่อหลอมและผลิตซ้ำ เพื่อสืบทอดผ่านทางระบบการศึกษา (Rattanaubon, 2019) ผลผลิตที่ได้จากการสะสมทุนทาง 2 วัฒนธรรม คือ รสนิยม (Taste) ซึ่งจะสร้างความแตกต่างและเป็นเครื่องมือที่ใช้ดำรงรักษาระดับชั้นในสังคมให้ดำรงอยู่ต่อไป กระบวนการหนึ่งในการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมและมีส่วนเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้คนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศชาตินั้นคือ การพัฒนาการเรียนการสอนของเยาวชนทุกระดับการศึกษาในแหล่งชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ด้วยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

จากความหมายที่นักศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษากล่าวไว้สามารถสรุปความหมายและแนวทางการพิจารณาหลักสูตรได้ว่า (Taba, 1962) หลักสูตรมีความหมายเป็น 2 นัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ และการวัดประเมินผล และ 2) มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้และพฤติกรรม โดย Yonsuriyan (2020) ได้กล่าวถึงแนวการจัดทำสาระวิชาเพิ่มเติมซึ่งเป็นการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะหนึ่งที่เป็นการจัดทำวิชาหรือรายวิชาขึ้นใหม่หลังจากพบว่า สิ่งที่จะควรมีในการพัฒนานั้นไม่มีปรากฏในหลักสูตรของกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาใดๆ ในหลักสูตรแม่บท ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาเพิ่มเติมจึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนอาศัย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติในห้องเรียนและ

แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยมีผู้ร่วมสร้างหลักสูตรประกอบด้วย สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรทั้งภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น หลักสูตรดังกล่าวนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมกันกับถิ่นฐานที่อยู่ของตน โดยผ่านการมีส่วนร่วมและมีส่วนเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้คนในแหล่งชุมชนท้องถิ่นนั้น

เมืองโบราณลพบุรีหรือจังหวัดลพบุรีมีชื่อเสียงและมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นว่าเป็นดินแดนที่ปรากฏโบราณวัตถุสถานที่เก่าแก่จำนวนมากและหลากหลายสมัยตั้งแต่ทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16) เป็นต้นมา จนถึงสมัยลพบุรี สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ดังเช่น วัดนครโกษา วัดเก่าแก่ที่สร้างซ้อนทับเจดีย์สมัยทวารวดี เทวสถานปรางค์แขก ศาลพระกาฬ (ศาลสูง) พระปรางค์สามยอด (ปราสาทสามยอด) วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดโล้ว วัดสันเปาโล พระนารายณ์ราชนิเวศน์ เป็นต้น โบราณสถานดังกล่าวเหล่านี้คือ หลักฐานร่องรอยที่สะท้อนแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่และความเจริญรุ่งเรืองของดินแดนนี้ได้ อย่างชัดเจน (Menakanit, 2008)

การนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมและมีส่วนเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้คนทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศชาติ ด้วยการพัฒนาด้านการศึกษาด้วยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากภาระที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในชุมชนท้องถิ่นของตน การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมกันกับถิ่นฐานที่อยู่ของตนและสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา นั้นคือการพัฒนาหลักสูตรพื้นถิ่นรายวิชาเพิ่มเติม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Yonsuriyan, 2020) ซึ่งผู้เรียนมีโอกาสเลือก และได้เรียนรู้จากความคิดที่เชื่อมโยงความรู้เดิมและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทําอย่างต่อเนื่องในการทำโครงงาน จะส่งผลทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากนามธรรมเป็นรูปธรรมด้วยกรณีศึกษา ให้ชื่อว่า “ดุริยบำบวงนบพระธาตุ” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีพิธีกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อนำไปใช้ประกอบในพิธีกรรมต่างๆ ดังเช่น พิธีกรรมทางศาสนา การบวงสรวงเทพเจ้า การขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ ซึ่งในการวิจัยนี้ หมายถึงดนตรีที่ใช้บวงสรวงหรือบูชาพระธาตุที่บรรจุในเรือนธาตุของโบราณสถานเมืองลพบุรี ได้แก่ พระปรางค์สามยอด และปรางค์ประธาน วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี ซึ่งเป็นโบราณสถานที่มีความโดดเด่นและสำคัญยิ่งของเมืองลพบุรี

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรพื้นถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบวงนบพระธาตุ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตร ที่ใกล้เคียงบริบทรอบการพัฒนา นำไปสู่การบรรจุเพิ่มรายวิชาที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นพื้นถิ่นเมืองลพบุรีที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนเมืองลพบุรีที่มาจากความต้องการของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นเมืองลพบุรีอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักความหวงแหนและตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน เสริมสร้างอัตลักษณ์เมืองโบราณลพบุรีซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างจิตสำนึกร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทย รวมถึงแหล่งมรดกวัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์โบราณคดีไว้ ให้อยู่คู่กับสังคมและชุมชนเมืองลพบุรีอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบวงนบพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบวงนบพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบวงนบพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบวงนบพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา ด้านผลการเรียนรู้ ความสามารถในการทำโครงงาน และด้านความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบาบวงนบพระธาตุ” ผู้วิจัยได้เสนอเนื้อหาสาระสำคัญของแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยหัวข้อ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรม และ 3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรให้ความสำคัญเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ และการประเมินผลตามจุดมุ่งหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ (Taba, 1962) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วินิจฉัยความต้องการ (Diagnosis of Needs) สรรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคม และ ผู้เรียน 2) กำหนดจุดประสงค์ (Formulation of Objectives) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้วินิจฉัยความต้องการแล้ว 3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) จุดประสงค์ที่กำหนดแล้วจะช่วยให้ในการเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์วัย และความสามารถของผู้เรียน เนื้อหาสาระต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วย 4) จัดเนื้อหาสาระ (Organization of Content) เนื้อหาสาระที่เลือกต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) ครูผู้สอนหรือผู้ที่ เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตร 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง 7) กำหนดสิ่งที่ประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing it) ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่า บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร อาจกล่าวได้ว่าขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นวัฏจักร นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกันกับผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (Phatphon, 2019) ซึ่งขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ได้ทุกแวดวงวิชาชีพทำให้เกิดนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยทางด้านหลักสูตรและการเรียนรู้ได้มีการนำ การวิจัยและพัฒนาไปใช้เป็นกระบวนการวิจัยเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมต่างๆ อย่างมากมาย ซึ่งในภาพรวมแล้วประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับนำไปใช้ในการออกแบบนวัตกรรม ขั้นตอนที่ 2 เป็นการออกแบบนวัตกรรมและตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 3 เป็นการนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง และขั้นตอนที่ 4 เป็นการประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรม ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรได้บรรลุตามเป้าหมายและจุดเน้นของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

การสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรม

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับผู้เรียนด้วยเนื้อหาของวิชาดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จึงเป็นการสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรมที่ผู้สร้างหลักสูตรต้องการส่งไปถึงผู้เรียนเพื่อให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อความหมายมรดกวัฒนธรรมนั้น (Rattanapaisakit, 2021) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ กุญภัตรอิโคโมส ว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม (Menakanit, 2008) ได้แก่ 1) อำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจและสร้างความประทับใจในแหล่งมรดกวัฒนธรรม และสร้างความตระหนักต่อสาธารณชนในความจำเป็นที่จะต้องปกป้องและอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรม (Facilitate Understanding and Appreciation) 2) สื่อความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรมด้วยการรับรองความสำคัญของแหล่งอย่างรัดกุมและเป็นลายลักษณ์อักษร โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์และวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ดำรงอยู่ (Communicate the Meaning) 3) ปกป้องคุณค่าที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ของแหล่งมรดกวัฒนธรรมในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมของแหล่งและในบริบททางสังคม (Safeguard the Tangible and Intangible Values) 4) เคารพความเป็นของแท้ของแหล่งมรดกวัฒนธรรมโดยสื่อถึงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของแหล่ง และปกป้องจากผลกระทบที่เกิดจากโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมายที่ไม่เหมาะสม (Respect the Authenticity) 5) สนับสนุนการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมความเข้าใจของสาธารณชนต่อความพยายามในการอนุรักษ์ ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง และต้องจัดให้มีการบำรุงรักษาและปรับปรุงข้อมูลของโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อความหมายในระยะยาว (Contribute to the Sustainable Conservation) 6) สนับสนุนความเป็นองค์รวมในการสื่อ

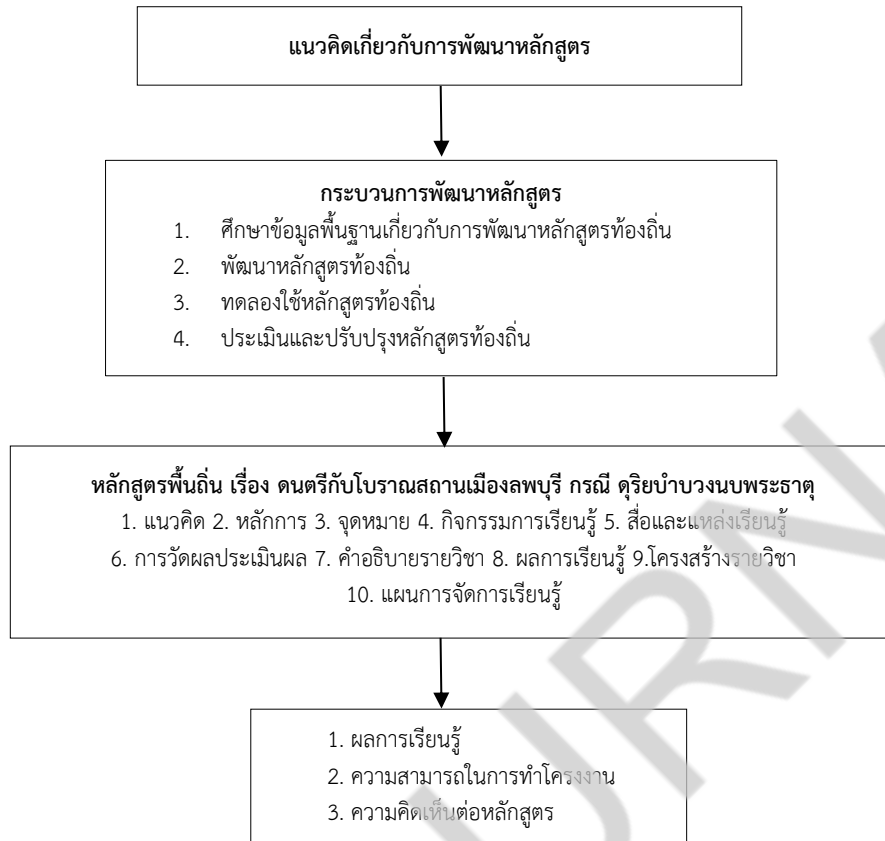
ความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรม โดยอำนวยความสะดวกให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และการดำเนินการตามโปรแกรมการสื่อความหมาย (Encourage Inclusiveness) 7) พัฒนามาตรฐานด้านเทคนิค และวิชาชีพสำหรับการสื่อความหมายของมรดก และการนำเสนอ รวมทั้งเทคโนโลยีการศึกษาวิจัยและการฝึกอบรม มาตรฐานดังกล่าวนี้จะต้องมีความเหมาะสมและยั่งยืนในบริบททางสังคม (Develop Technical and Professional Standards)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้ในลักษณะของการเรียนรู้ในรูปแบบเชิงรุก คือการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างข้อสรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Dechakhap, 2023) โดยมีลักษณะในการจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 2) ผู้สอนได้ส่งเสริมหรือจัดให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริง มีวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการเรียนรู้ต่างๆ 3) ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และมีทักษะในการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และ 4) มีเจตคติ ที่ดีต่อวิชาที่เรียน เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Meyers and Jones, 1993) โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงหรืออธิบายประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่ แล้วนำไปสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นที่อาจมีประสบการณ์ที่อาจจะคล้ายหรือแตกต่างจากตน ช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ขั้นสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างมวลประสบการณ์ ข้อมูลความคิดเห็น เกิด ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ กิจกรรมในขั้นนี้เป็นกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการตั้งประเด็นให้ผู้เรียนได้คิด ได้สะท้อนความคิด หรือบอกความคิดเห็นของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกันอย่างลึกซึ้งจนเกิดความเข้าใจ จนได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ จนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ผู้สอนกำหนดไว้ 3) ขั้นนำเสนอความรู้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลความรู้ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ขั้นตอน หรือข้อสรุปต่างๆ จากผู้สอน เพื่อใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ช่วยให้การเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ และ 4) ขั้นประยุกต์ใช้หรือขึ้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้นำความคิดรวบยอด หรือข้อสรุปไปประยุกต์หรือทดลองใช้ในองค์ประกอบอื่นๆ โดยผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมในขั้นนี้เพื่อการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ และยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักการศึกษาและผู้ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรด้วยดังการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบัดงนบพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา โดยทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ทดลองใช้หลักสูตร ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ ความสามารถในการทำโครงการสร้างสรรค์ และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษา ซึ่งสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ 4 ขั้นตอน (Taba, 1962) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

ผลการเรียนรู้ เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำวงนบพระธาตุ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำวงนบพระธาตุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการประยุกต์การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนมาสังเคราะห์ ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเป็น 2 ระยะ โดยเริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2565 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ.2566 ระยะที่ 1 มี 1 ขั้นตอน คือ การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 มี 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนาและประเมินคุณภาพหลักสูตร (ฉบับร่าง) 2) การทดลองใช้หลักสูตร และ 3) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2566 วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี จำนวน 80 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) ชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (R1) ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการและขอบข่ายขององค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรแบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะที่นักศึกษาต้องการแบบสัมภาษณ์การสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 12 ข้อ แบ่งเป็น ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความสำคัญและองค์ประกอบที่จำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรในด้านองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านผลการเรียนรู้ และด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน 4 ข้อ และตอนที่ 3 สัมภาษณ์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตร ประเด็นสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มเป็น 3 ตอน จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยนำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มในขั้นตอนที่ 1 เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item Objective Congruence) (Phathiyathane, 2008) เท่ากับ 1.00 จากการนำไปทดลองใช้ (Try Out) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร (D1) ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพหลักสูตร (ฉบับร่าง) ประกอบด้วยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของส่วนประกอบต่างๆ ของโครงสร้างหลักสูตร และข้อเสนอแนะ จำนวน 11 ข้อ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร ผู้วิจัยหาคุณภาพแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence) (Cronbach, 1970) เท่ากับ 1.00 จากการนำไปทดลองใช้ (Try Out) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (R2) ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบัดวงนบพระธาตุ แผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตรประกอบด้วย ใบความรู้และใบงาน ผู้วิจัยหาคุณภาพเครื่องมือโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence) (Srisa-art, 2010) เท่ากับ 1.00 จากการนำไปทดลองใช้ (Try Out) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (D2) ได้แก่ แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนาความของนักศึกษา เจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 4 ผู้รู้ปราชญ์ชุมชนท้องถิ่น และผู้วิจัยในระหว่างจัดกิจกรรมเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังใช้หลักสูตรของนักศึกษาเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยทำการคัดเลือกเพื่อนำไปใช้จริงจำนวน 40 ข้อ แบบประเมินโครงงานสร้างสรรค์นักศึกษา มีประเด็นการประเมินตามโครงสร้างด้าน เนื้อหาและด้านกระบวนการทำงาน แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ประเมินความถูกต้องของเนื้อหาของโครงงาน ประกอบด้วย 1) ชื่อเรื่อง 2) ที่มาและความสำคัญ 3) การกำหนดจุดประสงค์ ตอนที่ 2 ประเมินกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย 1) การวางแผนการทำงาน 2) วิธีดำเนินการ 3) การเขียนรายงาน 4) การเสนอผลงาน แบบสอบถามความคิดเห็นนักศึกษา โดยสอบถามความคิดเห็นแบบปลายเปิด (Open ended) เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และประโยชน์ที่ได้รับ แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จำนวน 3 ข้อ โดยสัมภาษณ์ อาจารย์ผู้สอน ผู้รู้ปราชญ์ชุมชนในท้องถิ่นเจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 4 เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร ปัญหาอุปสรรคที่พบแนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะอื่นๆ ผู้วิจัยหาคุณภาพเครื่องมือโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence) (Srisa-art, 2010) เท่ากับ 1.00 หาค่าความเชื่อมั่น ความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบจากการนำไปทดลองใช้ (Try Out) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบัดวงนบพระธาตุ ได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2565-เดือนกันยายน พ.ศ.2566 มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (R1) ดำเนินการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์การใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งอาศัยความร่วมมือจากคณะกรรมการประจำวิทยาลัย ผู้รู้ในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีศึกษา หัวหน้าภาควิชาดุริยางคศิลป์ อาจารย์

ผู้สอนสาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 53 คน โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร (D1) ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง โดยกำหนดระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ดำเนินการเก็บรวบรวมการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (R2) ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) จำนวน 29 คน ในรายวิชา ประวัติและพัฒนาการดนตรีภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 5 สัปดาห์ ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมง การทำแบบทดสอบหลังเรียน 1 ชั่วโมง รวมเวลา 12 ชั่วโมง และใช้เวลา 2 วัน ในวันหยุดราชการ สำหรับการลงศึกษาพื้นที่โบราณสถานเมืองลพบุรีของนักศึกษา ซึ่งได้เชิญผู้รู้ชุมชนท้องถิ่นเมืองลพบุรีเจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 4 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง (D2) ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรด้วยการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี คุริยบ่างนบพระธาตุ ประเมินความสามารถในการทำโครงงานของนักศึกษา และสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ องค์ประกอบหลักสูตร สารการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลของหลักสูตร ด้วยการหาข้อ้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา
2. การวิเคราะห์การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรแบบประเมินคุณภาพหลักสูตร (ฉบับร่าง) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา
3. การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้หลักสูตรด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา
4. การวิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประเมินความสามารถในการทำโครงงานของนักศึกษา และสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี คุริยบ่างนบพระธาตุ พบว่า นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกันถึงการให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เกี่ยวกับความเป็นมาของความเป็นท้องถิ่นเมืองลพบุรี หน่วยงานต่างๆ ต้องการให้สถาบันการศึกษา องค์กร และชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นเมืองลพบุรี โดยเฉพาะด้านประวัติศาสตร์ศิลป์และโบราณคดีในเรื่องราวที่เกี่ยวกับดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี ส่วนนักศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มหาวิทยาลัยภายในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสอนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งโบราณสถาน คือ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดนครโกษา พระปรางค์สามยอด เทวสถานปรางค์แขก ศาลพระกาฬ (ศาลสูง) พระนารายณ์ราชนิเวศน์ เป็นต้น ได้เรียนรู้กับผู้รู้ในท้องถิ่น ได้เปิดประสบการณ์การค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการจัดทำโครงงานสร้างสรรค์ จากกรณีศึกษาคุริยบ่างนบพระธาตุ การวัดผลประเมินผลเน้นการวัดผลตามสภาพจริง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการร่วมมือกันทำงาน มุ่งพัฒนานักเรียนให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และมีจุดเน้นของหลักสูตรที่สอดคล้องกันคือ ส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการ และอัตลักษณ์ท้องถิ่นและผู้เรียน ตลอดจนเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทย รวมถึงแหล่งมรดกวัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์โบราณคดีไว้ให้อยู่คู่กับสังคมและชุมชนเมืองลพบุรีอย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี คุริยบ่างนบพระธาตุ ที่พบว่า นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นสอดคล้องกันถึงการให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เกี่ยวกับความเป็นมาของความเป็นท้องถิ่นเมืองลพบุรี หน่วยงานต่างๆ ต้องการให้สถาบันการศึกษา องค์กร และชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นเมืองลพบุรี โดยเฉพาะด้านประวัติศาสตร์ศิลป์และโบราณคดีในเรื่องราวที่เกี่ยวกับดนตรีกับ

โบราณสถานเมืองลพบุรี ส่วนนักศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มหาวิทยาลัยภายในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสอน ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งโบราณสถาน ได้เรียนรู้กับผู้รู้ในท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันหากชุมชนและสถานศึกษาร่วมกันจัดการศึกษาหรือจัดหลักสูตรที่ส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานโบราณวัตถุของชาติ และท้องถิ่นของตนแล้ว สิ่งเหล่านี้ก็จะคงอยู่ต่อไปซึ่งถือเป็นการตอบสนองต่อนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 7 มาตรา 23 มาตรา 27 และมาตรา 29 ที่กำหนดว่า กระบวนการในการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศิลปะของชาติและภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่นชุมชน (Rattanapaisalkit, 2021) และยังสอดคล้องตามหลักการสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรมของ อีโคโมส (Menakanit, 2008) ตอบสนองกับวัตถุประสงค์ของการสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ข้อ คือ เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจ เพื่อความบันเทิงและความเพลิดเพลิน และเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบാവงนพพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) พบว่า ประกอบด้วย 1) แนวคิด 2) หลักการ 3) จุดหมาย 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล 7) คำอธิบายรายวิชา 8) ผลการเรียนรู้ 9) โครงสร้างรายวิชา 10) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 พระบรมสารีริกธาตุ : คติพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทสู่สุวรรณภูมิและสยามประเทศ หน่วยที่ 2 เรือนธาตุกับโบราณสถานเมืองลพบุรี หน่วยที่ 3 ภาพลักษณ์โดดเด่นของโบราณสถานเมืองลพบุรี หน่วยที่ 4 ดนตรีบ่าวง และหน่วยที่ 5 โครงงานสร้างสรรค์ “ดุริยบാവงนพพระธาตุ” โดยหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการลงภาคสนามโดยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมและโบราณสถานเมืองลพบุรี

ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ฉบับร่าง เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบാവงนพพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) โดยหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการลงภาคสนามโดยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมและโบราณสถานเมืองลพบุรีนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรภายใต้การศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากว่าเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และชุมชน โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร (Taba, 1962) จึงส่งผลให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยมีผู้รู้ที่ร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Dechakhap (2023) ที่กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นกรอบแนวทางการจัดการศึกษาของผู้สอน เพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม

3. การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบാവงนพพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) โดยนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 29 คน โดยผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม การลงมือปฏิบัติจริง การใช้แหล่งเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมและโบราณสถานเมืองลพบุรี เรียนรู้จากผู้รู้ที่มาเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษา มีการแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบ มีความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าแสดงออกในการนำเสนอผลงานและสามารถจัดทำโครงงานสร้างสรรค์ กรณี ดุริยบാവงนพพระธาตุได้ตามแผนที่วางไว้ นักศึกษาได้รับการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้สอนและวิทยากรจากชุมชนท้องถิ่น

ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง โดยผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม การลงมือปฏิบัติจริง การใช้แหล่งเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมและโบราณสถานเมืองลพบุรี เรียนรู้จากผู้รู้ที่มาเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยพบว่า นักศึกษามีความกล้าที่จะซักถามและแสดงออกมากขึ้นหากสงสัยหรือไม่เข้าใจ ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาสาระที่ได้เรียนเป็นเรื่องที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัวนักศึกษา อีกทั้งมีวิทยากรภายนอกทั้งเจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 4 ลพบุรี ผู้รู้ปราชญ์ชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้สอนร่วมในกิจกรรมบางหน่วยการเรียนรู้จึงส่งผลให้นักศึกษาเกิดความสนใจว่าการเรียนปกติ สอดคล้องกับ Yonsuriyan (2020) การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ได้ค้นพบประเด็นท้าทายใหม่ๆ รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่นักศึกษาได้ริเริ่มด้วยตนเอง

4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบาวงนบพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) พบว่า 1) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนรู้ เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบาวงนบพระธาตุ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนผลการเรียนรู้สูงสุด คือ หน่วยที่ 5 โครงงานสร้างสรรค์ “ดุริยบาวงนบพระธาตุ” และต่ำที่สุด คือ หน่วยที่ 1 พระบรมสารีริกธาตุ : คติพระพุทธศาสนาเถรวาทสู่สุวรรณภูมิและสยามประเทศ 2) นักศึกษามีความสามารถในการจัดทำโครงงานสร้างสรรค์ กรณี ดุริยบาวงนบพระธาตุ อันดับที่ 1 คือ การวางแผนในการทำงาน และ อันดับต่ำสุด คือ การเขียนรายงาน 3) นักศึกษามีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตรโดยมีความพึงพอใจในเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบาวงนบพระธาตุ การได้เรียนรู้ความเป็นมาของการสื่อความหมายแหล่งมรดกวัฒนธรรมเมืองลพบุรี ได้แก่ เนื้อหาวิธีการวิเคราะห์จำแนกยุคสมัย ฐานานุศักดิ์ของรูปลักษณ์ เรื่องราว และลวดลายที่เป็นลักษณะโดดเด่นของหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ค้นพบในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ การได้เรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีการลงพื้นที่จริง การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการทำกิจกรรมกลุ่มจัดทำโครงงานสร้างสรรค์จากกรณีศึกษา ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนรู้ เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบาวงนบพระธาตุ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบาวงนบพระธาตุ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาดนตรีศึกษา (ดนตรีไทยและดนตรีสากล) วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี ด้วย t-test แบบ Dependent

ผลการเรียนรู้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.2-(tailed)
ก่อนเรียน	29	30	13.52	1.32	25.29	.00*
หลังเรียน	29	30	23.00	2.12		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรที่พบว่า นักศึกษามีผลการเรียนรู้ เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบาวงนบพระธาตุ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนเรียน นักศึกษามีความสามารถในการจัดทำโครงงานสร้างสรรค์ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตรโดยมีความพึงพอใจในเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบาวงนบพระธาตุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหลักสูตรนี้มีการพัฒนาจากการร่วมกันสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหลักสูตรจากพื้นฐานความต้องการของนักศึกษา และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งหลักสูตรได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้จากการลงพื้นที่จริง นักศึกษาได้มีการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องประสบการณ์จริงจากสถานที่จริง มีผู้รู้มาเป็นวิทยากรในการปฏิบัติกิจกรรม รู้จักการทำงานร่วมกัน มีการศึกษานอกห้องเรียน คือ แหล่งมรดกวัฒนธรรมและโบราณสถานเมืองลพบุรี การมีส่วนร่วมของผู้รู้ในการร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติได้จริง จนสามารถสร้างองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม และการจัดทำโครงงานสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Nakwijit (2020) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการทำโครงงานเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการอื่นใดไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบในเรื่องนั้นๆ โดยมีผู้สอนคอยกระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาหลังการใช้หลักสูตรที่พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตร นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างดี ได้เรียนรู้ความเป็นมาของดนตรีพิธีกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อนำไปใช้ประกอบในพิธีกรรมต่างๆ ดังเช่น พิธีกรรมทางศาสนา การบวงสรวงเทพเจ้า การขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ และยังได้ร่วมทำกิจกรรมที่มีผู้รู้ปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากร สอดคล้องกับ Dakliang (2022) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง อาหารถิ่นไทยวน ตำบลน้ำอ่าง จังหวัดอุดรธานี โดยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านทักษะการปฏิบัติงาน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 77.63 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียนร้อยละ 75.86 ถึง 100 มีคุณลักษณะด้านมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคีและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบัดวงนบพระธาตุ มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดย 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้พัฒนาหลักสูตรที่เน้นความร่วมมือจากหน่วยงานสถาบันการศึกษา องค์กร และชุมชนโดยมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นเมืองลพบุรี นักศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้นำวิทยากรภายในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย ผู้เชี่ยวชาญประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนักศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม การลงมือปฏิบัติจริง การใช้แหล่งเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมและโบราณสถานเมืองลพบุรี เรียนรู้จากเจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ 4 และผู้รู้ปราชญ์ชุมชนท้องถิ่นที่มาเป็นวิทยากร ร่วมกับผู้วิจัย 4) ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถจัดทำโครงงานสร้างสรรค์ และมีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร นักศึกษาและผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการปรับปรุงหลักสูตรด้านระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ดนตรีกับโบราณสถานเมืองลพบุรี กรณี ดุริยบำบัดวงนบพระธาตุ ช่วยส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและอัตลักษณ์ท้องถิ่นและผู้เรียน ที่มาจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ สถาบันการศึกษา องค์กร และชุมชน เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความสนใจ ช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา อีกทั้งเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อพิจารณาจัดทำหลักสูตรด้านดนตรีที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษาและบริหารชุมชนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ต้องคำนึงถึงความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น นโยบายและบุคลากรของสถานศึกษา และความร่วมมือจากชุมชน
2. ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นอาจปรับเปลี่ยนทั้งในเรื่องของเนื้อหาสาระ รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลาและช่วงเวลาในการทดลอง ความพร้อมของผู้เรียนให้เหมาะสมตามแต่ละท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและกระบวนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะรายวิชาเพิ่มเติมอื่นๆ ที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นเมืองลพบุรีและมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนเมืองลพบุรี

ข้อจำกัดการวิจัย

การร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งสถานศึกษา หน่วยงานราชการหน่วยงานท้องถิ่น และชุมชนในการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนให้เกิดการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมกำกับติดตามและประเมินผลสู่เป้าหมายความเป็นท้องถิ่นเมืองลพบุรีที่ยั่งยืน

References

- Cronbach, (1970). *The evolution of research*. New York : Harper Collins.
- Dakliang, A. (2022). *Kānphatthana laksut rūang 'āhān thīn Thai won tambon nam 'āng chāngwat 'Uttaradit samrap nakriān chan prathom suksa pī thī hok [Curriculum Development on Local Tai Yuan Food in Nam Ang Subdistrict, Uttaradit Province for Prathomsuksa 6 Students (Unpublished Master's thesis)]*. Uttaradit Rajabhat University, Uttaradit, Thailand.

- Dechakhap, P. (2023). *Kanriānruchoēngruksoēmsāngsamatthana [Active learning enhances competency]*. Bangkok : Chulalongkorn Publishing House.
- Menakanit, A. (2008). *SēwanāsanchōṭThoṭongprawatsāt Sinlapahēngphamāprathed [Traveling discussion on history+Art of Burmese country]*. Bangkok : Hong Interprint.
- Meyers, C. and Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning : Strategies for the College Classroom*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Nakwijit, R. (2020). *Kānphatthana laksut thī nēn kān'ōkbāp kānriānrū tān nāo satī mō suksā bon thān phūmpanya thōngthin samrap naksuksākhru [Curriculum Development Emphasizing with Learning Design as STEAM Education Based on Local Wisdom for Student Teachers (Unpublished Doctoral dissertation)]*. Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Phatphon, M., et al. (2019). *Kān wīchai lāe phatthana phūa kān phatthana laksut lāe kān riānrū [Research and development for curriculum and learning development]*. Bangkok : Sunphunam nawattakam
- Phathiyathane, S. (2008). *Kānwatpho nkānsu ksā (phimkhrangthīHok) [Educational measurement (6th ed)]*. Bangkok : Prasan kanphim.
- Rattanapaisakit, R. (2021). *Kānphatthana lāe ksūtnawatsin chākthun thāngwatthanathornrom lān nāsamra pyaowachon Doīchaikānkidchoēng'ōkbāp [Developing an innovative arts curriculum From Lanna cultural capital for youth using design thinking (Unpublished Master's Thesis)]*. Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Rattanaubon, A. (2019). *Nāōkhīt kān songsoēm kānsuksā talōt chīwit nāi sangkhom Thai [Concept of promoting lifelong education in Thai society]*. Bangkok : Printing house of Chulalongkorn University.
- Srisa-art, B. (2010). *Kanwichai buangton [Preliminary Research]*. Bangkok : Phiriyasan.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace and World, Inc.
- Yonsuriyan, N. (2020). *Phon kānchatkān riānrū bāp khōng ngān pen thān rōwō makap nāōkhīt bāp STEM EDUCATION phūa songsoēm khwāmpen tok ra lāe phon ngān sāngsan khōng nak riān chan prathom suksā pī thī hā [Results of project-based learning combined with STEM EDUCATION concepts to promote the creativity and creativity of 5th grade students (Unpublished Master's Thesis)]*. Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand.